

Toda tudi učence, ki morda dobro zna, ni popolnoma samostojen, ako se temu nameroma ne privadi.

Tak učence pač dobro in sigurno odgo-varja, ako ga izprašuje njegov učitelj, ako ga pa izkuša kdo drugi, recimo nadzornik, se ne čuti nič kaj varnega, ker se ni vajen čitati mu z lica njegove sodbe.

To nam najbolj dokazuje dejstvo, da tak učence niti ne gleda izprašujočemu nadzorniku v obraz, temveč škili na svojega učitelja.

In kako popolnoma so otroci odvisni od naše sodbe, nam lahko dokaže ta-le poizkus: Recimo, da je učence izvedel na tablo račun. Učitelj pogleda po razredu nekako vprašujoče, kakor da ni prav. Takoj se vzdigne več rok, češ: „Ni prav!“ In večina bo trdila: „Ni prav!“ Brali so to sodbo tebi z lica in jo ne-premišljeno sprejeli.

Ako izpremeniš zopet hipno lice, se bo skrila roka za roko in kmalu bodo trdili vsi, da je prav in — če bi tudi ne bilo!

Glejte, gospoda, tukaj imamo verno sliko javnega življenja: kakor lahko vpliva učitelj na sodbo nesamostojnih otrok, ali recimo bolj moderno, da jim svojo sodbo sugerira, ravno tako se igrajo nekateri voditelji z ljudstvom ter mečejo njegove nazore semtertja, liki razburkano valovje ubogo ladjo. In kako je to mogoče? Ker ljudstvo misli, soditi ne zna!

Morda se mi bo reklo, da tako postopanje učitelja ni pedagoško, da mu jemlje zaupanje itd., toda odgovorim že naprej: meni je na tem, da naučim otroke samostojno misliti in jaz ne maram, jaz nočem, da bi mi otroci slepo zaupali, slepo verovali.

Stremim pa za zaupanjem, ki izvira iz prepričanja, ker edino tako zaupanje je stalno, ker je moralno.

In povedati sem hotel s tem poizkusom le to, da moramo že dečka osvoboditi v sodbi, v mišljenju, ako želimo, da bo kdaj kot mož postopal možato, t. j. po svojem lastnem pre-pričanju, da bo sploh imel svoje prepričanje!

Ravno iz tega namena se mi je časih že v prvem razredu nalašč pripetilo, da sem naredil kak pogrešek na tablo. Od začetka ga seveda ni nihče opazil. Saj ni mogoče, da bi se učitelj zmotil! — Pozneje pa so začeli učenci vedno boljbolj gledati. In kako veselje je zavladovalo med njimi, ko se je dvignila roka za roko: „Ni prav! Ni prav!“

Kmalu so uvideli, da sem napravil po-grešek nalašč, da bi se prepričal, kako kaj pazijo. A to jim ni kratilo veselja, temveč šele pomnožilo ga je. In večkrat me je kak prid-nejši učenček poprosil, n. pr.: „Gospod učitelj, napišite še kaj tako, da ne bo prav!“ Tako so se otroci navadili, da so strogo pa-zili, da so zaupali v prvi vrsti samim sebi in da niso vsega slepo verovali: samostojnejši so postali.

Pri vsem tem pa niso prav nič izgubili zaupanja do mene.

Meni se sploh dozdeva, da je tisti nim-bus, ki se z njim učitelji še kaj odevamo, ne-potreben, da, naravnost škodljiv! Morda vzdr-žuje res nekaj nendaraven respekt do učitelja, toda, ko izstopijo otroci iz šole in izgubijo stik z učiteljem, prehaja ta respekt kaj rad neizpremenjen na druge osebe in učence, ki se je navadil v šoli le to misliti, kar je mislil učitelj, bo morda kmalu — pozabivši vse lepe nauke — prikimaval najzagrizenejšemu nasprot-niku šole. (Konec.)

Odprto pismo tržaškega slovenskega učiteljstva.

Kakor znano, so pred kratkim interve-nirali zastopniki tržaškega italijanskega učiteljskega društva pri namestniku v smislu, naj se premesti slovenski oddelček e. kr. učiteljskega iz Kopra v kak popolnoma slovenski kraj na Pri-morskem, a na noben način in nikakor ne v mesto Gorico. V ožgled tej intervenciji (in pobožni želji) je izdalo tržaško slovensko učiteljsko društvo nekako odprto pismo, namenjeno v prvi vrsti stanovskim tovarišem druge na-rodnosti. Pismo z motom, „Ne stori drugemu, kar bi tebi ne bilo prijetno doživeti“, je izšlo o praznikih na posebni prilogi dnevnika „Bal-kan“. Iz njega posnemamo:

Naj bo, če se goriški obč. svet iz po-litiških razlogov upira pravični in potrebni premestitvi slov. učiteljskega v Gorico; čuditi pa se moramo, da stoje ital. učitelji-tovariši

pod istim vplivom nestrpnosti. Le večja mesta s svojimi kulturnimi institucijami morejo raz-širiti duševno obzorje učit. pripravnikov. In zakaj naj bi se izključilo slovenske učitelje, to-variške italijanske, od dobredelne vpliva, ki ga ima mesto za kulturni napredek in znanje prihodnjega vzgojevalca dece in naroda? Dr-žava hoče omikane in vrle učitelje, a taki se vzgajajo edino le v mestih, t. j. v središčih omike in napredka. To je dobro znano učiteljem-tovarišem ital. narodnosti, kakor jim je morda znano, da je v Gorici že nekaj bilo moško učiteljske za mladeniče obeh deželnih narodnosti in kjer je še sedaj slov. žensko učiteljske, ne da bi se ob njem kdo izpotikal. V tem smislu je govoril tudi ital. tovariš Doff-Sotta (ki mu za ta nastop gre priznanje) na zborovanju ital. učit. društva.

S toplimi besedami se zaključuje to „od-prto pismo“, ki mu je namen pač obuditi v ital. učiteljih prepričanje, da njihova interven-cija pri namestniku ni bila utemeljena; naj-manje pa je opravičljiva z vzgojeslovnega stališča, ki so ga ravno odposlanci pri namestniku poudarjali.

Sklad za šolske stavbe.

Državni in deželni poslanci, dvorni svet-nik g. dr. M. Ploj, je na svojem shodu v Žetalah med drugim tudi omenil, da hoče na to delovati, da se ustanovi sklad za šolske stavbe. V tega bi plačevala občina in dežela po odstotkih direktnega davka odmerjene pri-spevke. Če bi potem kje nastala potreba raz-širjenja šole, bi se denar dobil iz tega zaklada.

Ljudstvo, ki ga je bilo na tem shodu zbranega nad 500 oseb, je to misel pozdravilo z veliko navdušenostjo. Ali ne bi kazalo baviti se s to zadevo v učiteljskih zborovanjih, da bi se učiteljska društva s konkretnimi predlogi obrnila do deželnih zborov in poslancev, da bi se ta misel dala uresničiti? Izvedba nje (te misli) se nam zdi na prvi hip precej lahka, a če malo o nji razmišljamo, spoznamo, da stvar ni tako enostavna.

V prvi vrsti se bo treba ozirati na tiste občine, ki so še sedanje šolske stavbe na dolgu. Te ne bi bilo pritegniti k plačevanju šolskih doneskov v označeni sklad. Drugič je treba pomisliti, ali bi mestne občine, ki imajo že zdaj skoraj zadostno število ljudskih šol, pri-pravljene bile, v to svrbo kaj plačevati.

Nazadnje pa je še vprašanje, če bi se v vseh deželah dalo to izvesti. V tistih gotovo, kjer je večina deželnih poslancev napredna.

Če bi kmetijske občine za to misel bile pridobiti, tedaj bo dežela tudi primorana nekaj prispevati. Kaj pa država, ki si je pridržala vrhovno nadzorstvo nad šolo?

Delavska univerza v Angliji.

V „Edinosti“ priobčuje Fr. K—vec ta-le članek: K starobelim, gotičnim stavbam, v ka-terih se je angleška mladina posvečala mar-ljivemu vseučiliškemu studiju — to srečo pa so uživale samo privilegovane vrste — je prišla nedavno nova, svetla, vesela zgradba, posvečena smotrom novega mišljenjskega gibanja. V imenu gesla „Veda vsem!“ je nastala institucija, no-seča ime Ruskin College (reskin koledž), ki je prva delavska univerza v strogem pomenu te besede. Ruskin College ima svoj sedež v staro-davnem vseučiliškem mestu angleškem, v Ox-fordu. Misel za ustanovitev podobne univerze sta realizovala dva Američana: Wrooman in Beard. In bila je zopet ameriška državljanka Graffinova, ki je podarila prvi fond za ustano-vitev te univerze.

Ruskin College je bil ustanovljen pred šestimi leti za izobrazbo mladih delaveev, da se delavci usposobijo za organizacijo strokovnih in delavskih društev. Kakor skoro vsi podobni zavodi na Angleškem je tudi Ruskin College internat; to je seveda ugodnost zavoda, zakaj njegovi gojenci se morejo marljivo posvečati studiju brez bojazni, da bodo prej prisiljeni skrbeti za vsakdanji kruh. Učni načrt, da, ves vzgojevalni sistem ne zavaja delavca, da po-zablja svoje delo, da bi bil iztrgan iz delavskih vrst in uveden v vrste takozvane iteligence; narobe: delavci se navajajo, da se z gotovo stopnjo izobrazbe vračajo v sfere, iz katerih

so izšli, da bi tam delovali med svojimi tova-riši na kulturnem razvoju.

Predavajo na Ruskin College te-le pred-mete: sociologijo, teorijo razvoja, logiko, psiho-logijo, ekonomijo, zgodovino industrije, zgodo-vino socializma, politiko, šolsko pravo itd. Jako mnogo časa se posveča stilističnim in govor-niškim vežbam, da vsak dijak, zapustivši Ruskin College, zna lahko, naglo, gladko in dovršeno obvladovati pisano in govorno besedo. Tudi neguje tuje jezike, in to predvsem po svobodni volitvi gojencev: angleščino, francoščino in nemščino.

Vsak dijak plačuje za vso oskrbo na leto 52 liber šterlinkov (1 libra = 24 kron), kar dela približno 1250 kron; v tem znesku je uračunjena vsota za poučevanje, za učne pri-pomočke, stanovanje, pranje, tako da drugih izdatkov dijak nima. Seveda delavci prihranjajo to vsoto samo ob največji štedljivosti, ali tak-snih junakov dela študira na angleški delavski univerzi na stotine! Ostali pa študirajo s po-močjo stipendij, ki jih dajejo strokovne ali pa delavske organizacije. Tako n. pr. združenje mehanikov, ki šteje 59.000 članov, ki daje vsako leto stipendije deseterim najmožnejšim članom.

V prvih letih svojega obstanka je imel Ruskin College 194 študentov, od katerih je večina prebila v zavodu eno leto; manjši del dve leti. Nedostatek prostorov v internatu ško-duje obisku. Šele po razširjenju sedanje stavbe bo v internatu 500 stalnih mest. Sočasno bo letošnjo jesen odprt ženski internat, zakaj že sedaj zamorejo na angleški delavski univerzi študirati tudi ženske.

Ruskin College organizuje poleg tega šolskega delovanja na širokem temelju izobra-ževalne kurze s pomočjo dopisovanja. Na tisoče delavcev se udeležuje tega kurza, ki sprejemajo pismeni pouk v raznih strokah vede, izdelavajo pismene naloge po sistematiško izbranih temah. Poučevanje s pomočjo dopisovanja se vrši sicer sistematiško, ali je seveda razdeljeno na različne načine po želji dopisujočih delavcev. Vsak de-lavec iz dopisovalnega kurza plačuje mesečno 1 šilink — (1/10 K). Presenetljiva je vztraj-nost, s katero delavci tekmujejo na svoji samo-izobrazbi. Med njimi so resnični junaki dela, ki se ob najneugodnejših življenjskih okoliščinah, v pravem materialnem boju znajo marljivo in strogo posvečati resnemu študiju. Tako je na primer neki brivec, ki je bil primoran delati 80 ur na teden (tudi v nedeljo), na svojem delu predstudoval vsa temata sociološkega kurza. Rudokop pri deveturnem dnevnem delu, pri čemer mu pot v rudnik in domov jemlje še dve uri časa, študira sistematiški vse so-dobne družabne pojave. Takšnih vzorov bi bilo možno navesti celo vrsto.

Ruskin College ima take izbrane profe-sorje, ki morejo v resnici akademsko preda-vati strogo vedo. Učitelji se izogibljajo vsakemu strankarstvu na svojih predavanjih. Na Ruskin College predavajo vsenčilski profesorji, pa tudi možje, ki so si pridobili s svojo znanstveno de-lavnostjo simpatije delavstva.

Ruskin College dokazuje za svojega ob-stanka, da je možno povsod delovati kulturno ob nevelikih žrtvah. Posebno dopisovalne kurze bi mogli tudi v nas Slovenceh uvesti brez truda.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Vdovsko učit. društvo. Deset članov „Vdovskega učiteljskega društva“ se ni pla-čalo letnine pro 1908, akoravno je potelkel zadnji dan vplačevanja z mesecem aprilom — malim travnom t. l. — in akoravno sem jih v predzadnji številki „Učit. Tov.“ prosil, da to tem gotovejšje store, ker prenehajo biti v na-sprotnem slučaju člani onega društva po § 10. društvenih pravil. Ako do 15. tek. meseca ne dološijo letnine, jih moram črtati iz zapi-snika članov „Vdovskega učit. društva“ po že imenovanem paragrafu.

Tudi to ni dopustno, da so nekateri za-čeli prav v zadnjih dneh pošiljati prav male zneske na račun letnine, saj s tem le oškod-u-jejo društveno blaginjo.

Slovensko učiteljsko društvo ko-čevskega okraja ima svoj redni občni zbor dne 14. maja t. l. ob 10. uri dopoldne na deški šoli v Ribnici.

Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blaginju. 4. Referat tov. K. Finka o ubogljivosti. 5. Voli-tev novega odbora. 6. Razgovor glede nagrob-nega spomenika umrlemu društvenemu pred-sedniku Fr. Gregorcu. 7. Eventualja.

Cenjene tovarišice in tovariši! Žrtvujte v si ta dan in udeležite se polnoštevilno prvega letošnjega zborovanja, ki Vas k njemu naj-vljudneje vabi

F. Stefančič, t. č. podpredsednik.

Postojnsko učiteljsko društvo. Z od-lokom e. kr. okraj. šol. sveta v Postojni z dne 23. aprila t. l., št. 802, si lahko vsak učitelj in vsaka učiteljica, ki se hoče udeležiti občnega zbora, izprosi pri krajnem šol. svetu, oziroma šolskem vodji enodnevni dopust. To velja se-veda le za one šole, kjer je uveden n e r a z -deljeni pouk.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v četrtek dne 14. maja t. l. ob 1. uri popoldne v dekliški šoli v Ru-dolfovem z naslednjim dnevnim redom:

1. O nastajanju in razširjanju nalez-ljivih bolezni z demonstracijami, predavag. pri-marij dr. Defranceschi.
2. Poročilo o delovanju v minolem letu.
3. Račun za minolo leto.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Polnoštevilne udeležbe pričakuje

o d b o r.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 14. maja t. l. ob 1/2.11. dop. v St. Ilju pri Velenju.

Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in dru-štvene zadeve. 3. Poročilo o zborovanju „Zveze“ v Celju; poroč. tov. Weber. 4. Eventualno predavanje. 5. Naveti in predlogi.

Zaradi obeda naj se oglašajo udeležniki pri tov. A. Jankoviču, nadučitelju v St. Ilju pri Velenju.

Ker je to obenem majniški izlet, pri-čakuje polnoštevilno udeležbo odbor.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer izleti v četrtek, 14. majnika 1908, v Volčjo vas.

Od 1/2.9. do 1/2.10. ure je pevska vaja. Mohorjeva pesmarica II. zvezek št. 71, 72, 73. Od 10. ure naprej redno zborovanje po slede-čem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. „Poizvedbe o uredbi otroškega dela“, ravnatelj Robič.
4. „Po Balkanu“ — koleginja Ljudmila Poljanec.

5. Slučajnosti.

Zaradi obeda naznani se naj gotovo in točno do torka.

Učiteljsko društvo za laški okraj ne zboruje v nedeljo, dne 10. maja t. l., v Trbovljah, pač pa izleti v soboto dne 16. t. m. na Razbor-Lisco k Jurkovi koči. Izletniki iz Trbovelj, Hrastnika itd. se pripeljejo na Zidan most s poštnim vlakom ob 4. uri 55 minut popoldne, drugi z brzovlakom malo poprej. Zaradi večerje, prenočišča se naj vsak udelež-e-nec zglaš po dopisnici pri tov. Blažu Jurku na Razborju. Kdor se želi voziti blizu do Raz-borja, naj to izrečno pripomni. Odbor pričakuje, da se bodo udeležili p. n. člani tega sestanka v kolikor mogoče največjem številu.

Gostje dobro došli! Ob neugodnem vre-menu se izlet ne vrši.

Na veselo snidenje!

Anton G n u s, t. č. predsednik.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje v četrtek, dne 14. maja 1908, ob 9 1/2. uri dopoldne v Gorici v kavarni „Central“.

Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. „Skiptikon in njegova uporaba“, po-roča g. Fran Finšger, e. kr. šolski nad-zornik.

3. Razgovor o letošnjem zborovanju „Za-veze“ v Gorici.

K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješolski vestnik.

** Odlikovanje. Profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani dr. Henrik Gartenauer je o priliki vpokojenja dobil naslov šolskega svetnika.

** Na državni realki v Ljubljani, ki je štela v šolskem letu 1906/7 izmed 516 učen-cev 285 Slovencev, je nanovo sistemizirano učno mesto za zgodovino in zemljepis, ne da bi bil naveden učni jezik. To se pravi po domače: Samo nemščine se niso upali proglasiti, ker bi bil namen preočividni, nemško-slovenski učni jezik jim je pa preki-slo grozdje, ker potem ne morejo prositi Nemci, ki nimajo iz slovenščine kot učnega jezika iz-pita. Vse to se godi, ker „Slovenska Ljudska Stranka“ v deželnem šolskem svetu visoko dviga prapor slovenstva! Pozivljamo „Društvo slovenskih profesorjev“, da stori ener-gične korake v tem oziru. Razpis je do 15. majnika t. l.

** Gimnazije v Avstriji. Nemci imajo v Avstriji 123 gimnazij (10 mil. prebivalcev), Čehi 52 (6 mil.), Poljaki 53 (4 mil.), Malo-rusi 6 (3 in pol mil.), Hrvati 5, Slovenci no-bene. Dočim je na nemških gimnazijah skoraj tretjina židovskih dijakov in obiskuje gimnazije

tudi mnogo slovanskih učencev, so slovanske gimnazije izključno slovanski zavodi.

*** * * Želje glasbenih učiteljev na učiteljskih.** Dne 15. aprila se je vršil na Dunaju shod društva glasbenih učiteljev na avstrijskih učiteljskih, ki so se ga udeležili zastopniki iz vse Avstrije. Pod predsedstvom profesorja Wagnerja so določili želje v tehle točkah: 1. Oni glasbeni učitelji, ki imajo že peto starostno doklado, naj se pomaknejo s koncem tega šolskega leta v osmi činovni razred. 2. Glede bližnje reforme organizacijskega statuta, naj prouči temeljito inozemske razmere in izvolijo naj odsek, ki naj izdela predloge o izpremembi učnega načrta. 3. Naj se dela na to, da izpremene predpise o izpiti za državni glasbeni izpit. 4. Učno obveznost glasbenih učiteljev naj zmanjšajo. 5. Podvoje naj število ur za splošni nauk o glasbi in petje v prvem in drugem letniku učiteljske. 6. Za orgljanje in vodstvo cerkvenega petja naj določijo letno remuneracijo enako dvema tedenskima učnima urama. 7. Glede sklepov drugega shoda učiteljev na pripravnicah naj se dela na to, da bodo glasbeni učitelji na enaki stopnji z risarskimi učitelji na srednjih šolah. 8. Nikogar naj več ne opreže iz petja pri izpitu učne usposobljenosti; nasprotno pa naj se dovoli ponavljanje izpita tekom leta v slučaju repobacije.

Književnost in umetnost.

„Domače ognjišče“ prijavlja v 4. številki letošnjega letnika to-le izbrano vsebino: 1. Ferdo Plešić: Moje in tvoje. — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in na razmere v šolah. — 4. Dopisi. 5. Drobline. — Najtopleje priporočamo!

O šolski reformi. Spisal dr. Dragotin Lončar, profesor na mestni realni v Idriji. Ponatisk iz „Učiteljskega Tovariša“. V Ljubljani 1908. Založilo uredništvo „Učiteljskega Tovariša“. Natisnila „Učiteljska tiskarna“. — Cena 40 h, po pošti 10 h več. Strani 63. Napredaj v „Narodni knjigarni“ in pri Schwentnerju v Ljubljani. O tem znamenitem delu izpregovorimo več o priliki. Pripominjamo, da je smatrali to brošuro kot original.

Slovensko-nemška meja na Koroškem. Narodopisne in zgodovinske črtice. Nabral Ante Beg. V Ljubljani. „Narodna založba“. 1908. Str. 104. Cena 1 K 40 h, s pošto 10 h več. — Krasno, zanimivo delo, ki ga moremo najtopleje priporočati. Zemljevid, ki je knjigi priložen, je narisal tovariš Fr. Marolt. — Očitajte to lepo knjigo!

„Zakoni o javnih knjigah“. Odkar ureja zbirko avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku dr. E. Volčič, je ta zbirka društva „Pravnik“ vidno narasla. Lansko leto nam je bilo laskavo oceniti „Civilnopravne zakone“ in „Odvetniško tarifo“, letos ne moremo drugače o knjigi „Zakoni o javnih knjigah“. V podrobnosti se ne moremo spuščati, a navedemo naj ob kratkem le vsebino dela. Tu se nahajajo vsi predpisi o zemljiški knjigi, tudi vzorec prošnje za razne knjižne vpise (intabulacije), in pa njih kolkovanje, dalje predpisi o železniških in rudniških knjigah, o zasilnih potih, o konverzijah (premenitvi) intabuliranih terjatev in dotičnih olajšavah, o zastavnih listih, o radiciranih obratih, cerkvenih posestvih, o melioraciji (zbojšanju) zemlje, o delitvi dedine pri srednjih kmetijah, o razdelbi skupnih zemljišč in o zlozbi (komasaciji) zemljišč, o zaokroženju gozdnih mej. Vsem predpisom so dodana pojasnila iz sodeb najvišjega sodišča ter stvarna kazala po abecednem redu, tako da tudi preprost človek lahko v knjigi hitro najde želje nega pouka. Knjiga ima skupno 618 strani in stane popolno v platno vezana samo 6 K; umestno priložno olajšilo tej knjigi je stenska tabela o kolkovini in vpisnini knjižnih prošelj, ki stane na močnem papirju samo 60 h. Glede jezika nam je omeniti, da je izboren, saj urednik poudarja v predgovoru, da je večina prevodov preskrbel prvi odlični naš stilist pokojni France Levstik. — Priporočati nam je še drugo izdajo „Pravnika“ prirejeno tudi za pouk nepravnikov, namreč „Poljudno pravno knjižnico“. Od te je priredil prej omenjeni urednik doslej 4 knjižice v desetih zvezkih, kakor je to navedeno natančneje na drugem mestu lista (v inseratih). Vsebinsko, jezik, prireditelj in nizka cena priporočajo te knjižice vsakomur, ki želi pravnega pouka v teh stvareh, vidi se, da je namen „knjižnice“ omejiti nepotrebno pravdarstvo, ne pa pospeševati ga. Vsak torej sezi po teh knjigah in priporoči jih dalje!

† **Platon Kostetski.** V Levovu je v soboto umrl nestor poljskih književnikov, Platon Kostetski, v 76. letu svoje dobe.

90-letnico rojstva je 30. aprila slavil hrvaški književnik Ivan pl. Trnski.

Kulturno delo.

† **„Glasbena Matica“** v Ljubljani je napravila 2. t. m. izlet v Zagreb, kjer je priredila koncert. To je res kulturno delo, ki edini Jugoslovane vsaj na polju umetnosti. „Glasbena Matica“ si je pridobila pod vodstvom

mojstra M. Hubada tudi v Zagrebu neomejno priznanje.

† **Glasbena šola v Idriji.** Očitnica v Idriji je sklenila, da osnuje s prihodnjim šolskim letom glasbeno šolo, in sicer kot podružnico „Glasbene Matice“ v Ljubljani.

† **XVI. občni zbor „Slovenskega planinskega društva“.** — Dne 25. preteklega meseca se je vršil v Ljubljani občni zbor S. P. D. Načelnik g. profesor Orožen se je ozrl na 15letno uspešno društveno delovanje. Po poročilu tajnika g. Hauptmana o delovanju osrednjega društva in podružnic za l. 1907. je imelo skupno društvo koncem poslovnega 1907. leta 2662 članov, in sicer o-rednje društvo 634, 17 podružnic pa 2028. Dohodkov je imelo osrednje društvo 42.014 K 90 vin., izdatkov pa 40.771 K 53 vin. Gotovine je 61 K 16 vin, hranilnih vlog pa 1182 K 21 v. Proračun za l. 1908 izkazuje dohodkov 12.443 K, izdatkov pa 31.910 K, tako da je primanjkljaja 18.458 K. Vseh 18 podružnic je imelo dohodkov 56.274 K, stroškov 44.324 K, prebitka 11.949 K, imetja 103.818 K, dolgovi 43.750 K, čistega imetja 60.067 K, posojil pa 13.350 K.

† **Kongres „Osrednje zveze slovanskih časnika“** bo letos v Ljubljani ob priliki slavnostnega odkritja spomenika pisatelju Trubarju dne 28.—30. junija. Kdor izmed časnikov in pisateljev se namerava udeležiti tega kongresa, naj do 20. maja t. l. pošlje prijavo tajniku „Zveze“ g. Josipu Vejvari (Praga II.), „Narodni Listy“, in obenem kongresni prispevek 10 K blaginju g. Jos. Miškovskemu v Češkem Brodu. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati. Pripominja se, da se zaradi sklepa odbora „Osrednje zveze slovanskih časnika“ pripuščajo h kongresu samo oni časnikarji in književniki, ki so člani kakšnega društva, nahajajočega se v „Osrednji zvezi“; izjeme v tem ozirom dovoljuje odbor samo v posebnih uvaževanja vrednih slučajih.

† **Koncert „Glasbene Matice“ v Zagrebu.** „Glasbena Matica“ je s svojimi pevci in pevskimi poleteli v Zagreb, da seznani brate Hrvate s slovensko pesmijo in slovensko glasbeno umetnostjo. V soboto zvečer je bil v „Hrvatskem domu“ koncert, za katerega je vladalo velikansko navdušenje. Prenapolnjena velika dvorana je entuziasmično pozdravila ob nastopu pevce in prof. Hubada. „Slovenec i Hrvat“ je otvoril vrsto bogatega programa; entuziazem vzhitnega občinstva se je stopnjeval od točke do točke, dosegel pa vrhunec, ko sta nastopila solista ga. pl. Foedranspergova in g. Julij Betteto. Vse zagrebsko časopisje govori o triumfu „Glasbene Matice“, ki je zopet potrdil njeno visoko umetnost. V nedeljo je bil banket v čast ljubljanskim gostom, ki je bil krasna manifestacija hrvaško-slovenske vzajemnosti.

† **Novo podružnico sv. C. in M.** so ustanovile v Brezicah rodoljubne Slovenke. Lepo se razvija narodno delovanje na levem bregu Save v zeleni Štajerski, še Sevnica naj se pridruži temu gibanju. Kaj pa desna stran Save, to je na Kranjskem! Ali bi se ne mogla zbuditi?

Politiški pregled.

* **Jubilejska slavnost našega cesarja.** Določeno je, da bo cesar prisostoval samo dvema jubilejskima slavnostima, in sicer poklonu dunajske šolske mladine in slavnostnemu izprevodu meseca junija. Cesar ne bo prisoten na nobeni drugi prireditvi. Odbor, ki ga je imenoval praški mestni svet, da poskrbi za način proslave cesarjevega jubileja, je sklenil, da ne bo sodeloval na zgodovinskem izprevodu na Dunaju.

* **V tirolskem deželnem zboru** so vložili klerikalni poslanci obeh narodnosti interpelacijo, da se mora profesor Wahrund takoj odstraniti z vseučilišča, svobodomiselnih poslanci pa interpelacijo, da naj se napravi zopni gonji proti Wahrundu konec.

* **Namesnik v Galleiji** je postal vseučiliški profesor dr. M. Bobrinski. To je prvi namesnik, ki ni plemenitaš.

* **Tržaška volilna reforma.** Doseglo se je sporazumjenje med laško večino in slovensko manjšino. Okolica brez Škorklje, Kjadinina in Kjarbole dobi 12 mandatov, mestni volilni okraj 68. Volilci v okolici bodo razdeljeni v 2 razreda in 3 volilne okraje.

* **Wahrundova afeta v gosposki zbornici.** V prvi seji gosposke zbornice je stavil grof Fran Thun u interpelacijo na vlado glede Wahrundove afere. Interpelacija je vobče presenetila po svojem rezkem tonu in po grožnji nasproti vladi. Grof Thun in tovariši govorijo v interpelaciji o brošuri Wahrundovi, ki da je žalitev katoliškega nauka, cerkve in Boga, in trdijo, da prof. Wahrund ni več na svojem mestu kakor profesor kanoničnega prava: zahtevajo od vlade, naj v najkrajšem času ukrene glede Wahrunda dispozicije, ki bodo odgovorjale njihovim čuvstvom in prepričanju. V nasprotnem slučaju pa grozijo, da bodo izvajali posledice s tem, da zavrnejo odobritev proračuna, oziroma proračunskega provizorija. — Taka govorica je nenavadna v gosposki zbornici. Vzrok in posledice groženj visokaristokratičnih frondistov pa sta ob vsem respektu pred žaljenim katoliškim čuvstvom glede — sedaj pa že precej deplasirane — Wahrundove afere v preenakomernem razmerju, da bi se ne smelo interpellantu

grofu Thun pripisati drugih skritih namer. Interpelacija grofa Thuna utegne biti kombinirana šahova poteza proti Becku, zakaj vele-konservativci v gosposki zbornici gojijo brzkone nado, da se zopet bližajo njihovi časi, in grof Thun — kakor znano — nima nikake volje igrati vloge političnega mrtveca.

* **Volilna reforma za tirolski deželni zbor.** Komisija, ki jo je izvolil tirolski deželni zbor, da sestavi načrt za volilno reformo, je sestavljena iz 9 nemških in 4 italijanskih deželnih poslancev.

* **Odredbe dunajskega poštnege ravnateljstva v jezikovnem vprašanju.** Dunajsko poštno ravnateljstvo je odredilo, da mora uradnik ob vsakih okoliščinah ne glede na jezik prevzemati pošto in jo odpravljati dalje. Tako javljajo tudi češki listi, da je jezikovni konflikt na pošti definitivno rešen z odredbo praškega poštnege ravnateljstva, da morajo uradniki poštne ambulanice prevzemati tudi češki pisane izkaze.

* **Štrajk vsenčiliščnikov v Zagrebu.** Javljajo, da je že 400 vsenčiliščnikov zahtevalo svoja izpričevala — in ni dvoma, da si jim pridružijo tudi drugi. Dijaki se razdele na vseučilišča v Pragi, na Dunaju in v Gradcu. Ob njihovem odhodu pride gotovo do velikih manifestacij. Dijaki zasedajo vsenčilišče in pazijo, da se ne vrše predavanja in promocije. Trije dijaki, ki so imeli biti te dni promovirani, so se odrekli temu činu spotano. Enega pa, ki se ni hotel odreči, so dijaki pogнали z vseučilišča.

* **Umirovljenje profesorja Šurmina.** Ta odloznoj čin, kakršnega se zmožni le mogote, ki cinično prezirajo vse zakone etike in morale, je napravil na vso hrvaško javnost najgloblji vtisk. Iz vseh krajev hrvaške domovine, a tudi iz inozemstva prihajajo prof. Šurminu izjave simpatij. Tudi med akademsko mladino so spriče tega nezalostnega dogodka kar na mah izginile vse strankarske razlike. Po skupnem zborovanju na vseučiliškem trgu dne 29. pret. m. so se dijaki — brez razlike političnih nazorov — podali pred stanovanje prof. Šurmina, kjer so mu prirejali viharne ovacije. — Temu protestu akademične mladine se pridruži tudi akademični senat. Zagrebski listi javljajo, da predloži senat monarhu in vsem vseučiliščem monarhije motivirano spomenico, v kateri bo protestiral proti preganjanju profesorja Šurmina. Hkratu prihaja iz Zagreba tudi vest, da je rector magnificus dr. Milivoj Maurovič podal svojo demisijsko v znak protesta proti kršenju vsake svobode in ugleda vseučilišča. Vsa odloznojnost Rauchovega postopanja nam drastično označujeta ti-le dejstvi: da Rauch ne more navesti niti enega konkretnega dejstva, ki bi metalo ni najmanj sence na službovanje prof. Šurmina in ki bi le od daleč opravičevalo tak skrajni korak, in da je v penzijo pognani profesor šele v 41. letu svoje dobe, torej v najlepši moški dobi, ko se ima njegovo znanstveno delovanje šele pospenjati k svojem vrhu. — Jasno je torej, da se umirovljenje profesorja Šurmina kaže kakor čin nizke brutalne maščevalnosti, kakor jo je možno najti le v ljudeh, v katerih divjajo najgrši instinkti, v ljudeh ki so brez vsake inteligence srea in — uma. Naglašamo tudi uma! Zakaj naj je duša Rauchova še tako razbeljena od sovraštva, vendar ne bi tega storil, ako bi imel le mrvice hladne razsodnosti v glavi. Ker bi vedel, da izjave to indigancijo v vsem civiliziranem svetu, ki moralno ubije le njega, ki na tak način preganja.

* **Imenovanje škofov na Hrvaškem.** Kakor poročajo z Dunaja, pride baron Rauch čez tri tedne zopet k cesarju na avdienco. Na zadnji avdienci ni bilo govora o imenovanju novih škofov na Hrvaškem. Minister za vnanje stvari baron Aehrenthal želi, da se to vprašanje reši šele, ko na Hrvaškem nastopijo zopet normalne razmere.

* **Hrvaški poslanci v avstrijski zbornici proti Rauchu.** Z Dunaja javljajo, da se hrvaški poslanci pripravljajo na posebno akcijo, ki jo razvijajo v zbornici takoj ob sestanku proti vladi bana Raucha na Hrvaškem.

* **Kazensko postopanje proti profesorju Feilbognu.** „Giornale d'Italia“ poroča iz Vatikana: Dunajski nuncij je sporočil v Rim, da se je proti židovskemu profesorju Feilbognu uvedla kazenska preiskava. Vatikani pa tozadevno stavil nikakega predloga. (Kakor znano, je profesor Feilbogen na Veliko noč s svojo soprogo in svakinjjo prisostoval v Sikstinski kapeli papeževi maši, pri kateri sta se obe poslednji dali od papeža objhajati.)

* **Zopet dva profesorja umirovljena.** Hrvaška vlada je upokojila vseučiliška profesorja dr. Cara in dr. Šišića. V javnosti je to novo nasilstvo provzročilo silno ogorčenje.

* **Dr. Josip Herold.** Državni in deželni poslanec dr. Josip Herold, ki je nedavno obel na šenu, je dne 4. t. m. zjutraj ob 7. uri umrl. Dr. Josip Herold, odvetnik v Kraljevih Vinogradih, je bil eden izmed najodličnejših članov mladočeske stranke, ki je toliko bogata na nadarjenih politikih in državnikih. Dr. Herold je bil neizprosno borilec zlasti za jezikovne pravice češkega naroda; tudi mesto Kr. Vinogradi, to elitno predmestje praškega velemesta, mu je dolžno velik del svojega razvoja. V parlamentu je pokojnik, ki je bil še v lepi moški dobi, veljal za enega najbolj sijajnih in retorično dovršenih govornikov.

* **Število volilcev na Hrvaškem.** Ako se uvede splošna volilna pravica, bi bilo na Hrvaškem 535.000 volilcev, med njimi 80.000 Nemcev in 20.000 Madjarov. Ako se razdeli Hrvaško na 100 volilnih okrajev, bi prišlo na vsak okraj okoli 5000 volilcev.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik iz St. Vida pri Ljubljani, izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v aprilu 193 K 30 h: tov. Karel Wider iz Ljubljane, 75 K; tov. Miha Bergant iz Sostrega pri Ljubljani, za l. 1908. 24 K; tov. Angela Trošt iz Vodice, za april 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice, za april 2 K; tov. Janko Likar iz Ljubljane, 2 K; tov. Andrej Kmet iz Cerkelj, za april 2 K; tov. I. Lapajne iz Cerkelj, za april 2 K; Jakobica Dimnikova iz Ljubljane, za maj 2 K; skupaj 306 K 30 h; zadnjič izkazanih 1216 K 58 h; doslej darovanih 1520 K 88 h. Bog plati!

Vestnik.

Zadnji uvodni članek tov. Gangla je zmedel „Slovenec“ glavo. Odgovarja mu v soboto in ponedeljek, ta dan kar z uvodnim člankom. Toda „odgovor“ je tak, da se poda Ganglovemu članku kakor pest očesu. Razgovor s tako zmedo in godlo je nemogoč. Če hoče biti „Slovenec“ pravičen, naj objavi Ganglov članek v celoti in neizpremenjenega, potem se prepriča, da mu bodo prišli celo njegovi somišljeniki. Tega se pa „Slovenec“ boji, zato meša in blebeče, da prikriva svojo zbežanost in taji resnico, hčerko božjo!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Posojilnica v Logatecu 40 K; učiteljsvo meščanske šole v Krškem 12 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Rupniku, učiteljsvo I. mestne šole v Ljubljani 12 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Valentinu Kumru; rodovina Lundrova na Raki 10 K namesto venca na grob svojemu dragemu prijatelju Ivanu Rupniku. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: učiteljsvo v Mozirju (4 K); učiteljsvo v Šiški pri Ljubljani (4 K); tov. Alojzij Potočnik iz Reteč pri Škofji Loki. Bog plati!

„Domače ognjišče“ je dobilo v aprilu 85 novih naročnikov. Epour se muove! Tovariši in tovarišice, ki prirejajo roditeljske večere, naj pošljejo svoje referate uredništvu „Domačega ognjišča“.

Okrajna učiteljska konferenca za slovenske šole ljubljanske bo dne 11. junija.

Osebnosti na Kranjskem. Provizorični učitelj Alojzija Stebijeja v Mirni in Marija Jurjevčičeva v Ornem vrhu sta nameščeni definitivno. V stalen pokoj je stopil nadučitelj v št. Petru pri Novem mestu Josip Franke. Vadnična učiteljica Julija Supantschitscheva v Ljubljani je zaradi boleznih dobila dopust in jo nadomešča Lea Levčeva, definitivna učiteljica na nemški osemrazrednici v Ljubljani. Nadučitelj Mihael Kalan v St. Vidu je zaradi boleznih dobil dopust in pride na njegovo mesto kot suplentinja Leopoldina Kogejeva iz Spodnjega Logataca. Interimistično vodstvo šole pa prevzame definitivna učiteljica Roza Jelenčeva. Istotako je zaradi boleznih dobila dopust učiteljica Marija Skabrneta v Šmartnem pri Kranju in jo nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ljuboslava Oreškova. Za provizorično učiteljico je imenovana suplentinja Franja Milavčeva v Dragatušu. Zaradi boleznih je dobil dopust učitelj Lozicah Ludovic Kranjec in pride na njegovo mesto za suplentinjo Josipina Zaletlova iz Hotdršice.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za gorisko okolec. Uradna naznanila se vzemo v znanje. Razširi se enorazrednica na Vegrskem v dvorazrednico. Zavrne se prošnja kraj. šol. sveta v P., za uvedbo celodnevne pouka v III. š. l., ker bi se morala zaradi tega dvorazrednica razširiti v trirazrednico, česar pa ne dopuščajo sedanje finančne razmere. Dovolj se letni prispevek 200 K za vzdrževanje obrtne šole v Kanalu. Sklene se sezidati šolsko sobo za ekspozituro v Puštalih ter najme šolske prostore v Zaloščah, Orehovah in Ložicah, kjer se prične poučevanje s 1. septembrom t. l. Odkloni se predlog društva „Lega nazionale“, ki ponuja brezplačno v svoji hiši prostore in šolsko opravilo za italijansko šolo v Podgori. Odobre se razni računi ter dovole nekatere poprave. Soglasno se sklene naročiti „Domače ognjišče“ za vse šole okraja (80 izt.).

Žirovnik — Sokol. Z ozirom na to vest smo prejeli: Naznanjamo, da je tov. Žirovnik zvedel za snovanje „Sokola“ še-le tisto nedeljo popoldne, da ni z g. Drenikom govoril ali mu dopisoval in da s ploh videl ni že več nego eno leto in da sploh ni v nobeni zvezi s snovanjem Sokola. Ravno tako ne tov. Lenarčič in g. zdravnik. Vse to si je na celem izmislil kak zaničen možic, samo da je dobil priliko zopet in zopet po imenovanih udariti.